

Universitat per a Majors – UJI – Seu del Nord

Assignatura

CANVIS SOCIALS I ECONÒMICS AL BAIX MAESTRAT

Professor:

Joan Serafí Bernat, bernat@uji.es

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

1ª SESSIÓ: Trets fonamentals de la comarca del Baix Maestrat

2ª SESSIÓ: Canvis socials al Baix Maestrat. I. La població I

3ª SESSIÓ. Canvis socials al Baix Maestrat. I. La població II

4ª SESSIÓ: Canvis socials al Baix Maestrat. III. Riquesa i formació

5ª SESSIÓ: Canvis econòmics al Baix Maestrat. I. El mercat de treball

6ª SESSIÓ: Canvis econòmics al Baix Maestrat. II. Els sectors productius

1

SESSIÓ 3^a: Canvis socials al Baix Maestrat. La població. II

ESQUEMA

- Part teòrica:

1.- L'evolució del nombre d'habitants Ja explicat a la sessió anterior

2.- El comportament demogràfic Ja explicat a la sessió anterior

3.- Les estructures demogràfiques

4.- Els fluxos migratoris

5.- Conclusions. Els factors que condicionaran el futur

- Part pràctica:

Debat sobre les polítiques d'acollida als nousvinguts

3

PRINCIPALS IDEES

La transició demogràfica ha comportat l'envelliment de la població

La situació actual és de molt fort envelliment

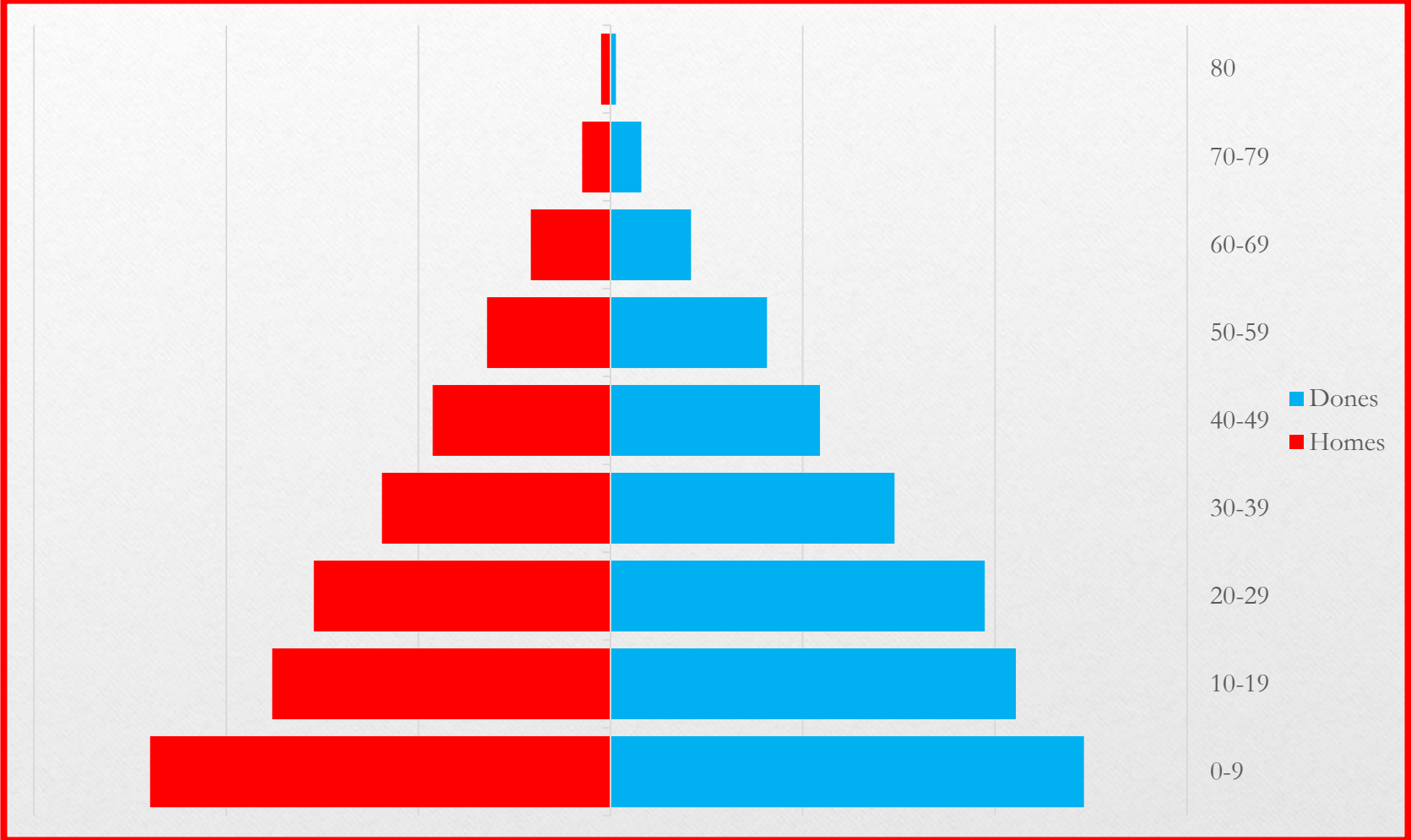
Fortes diferències entre els municipis pel que fa al grau d'envelliment

Els menys envellit són el que més població han guanyat

Els més envellits són els que més població han perdut

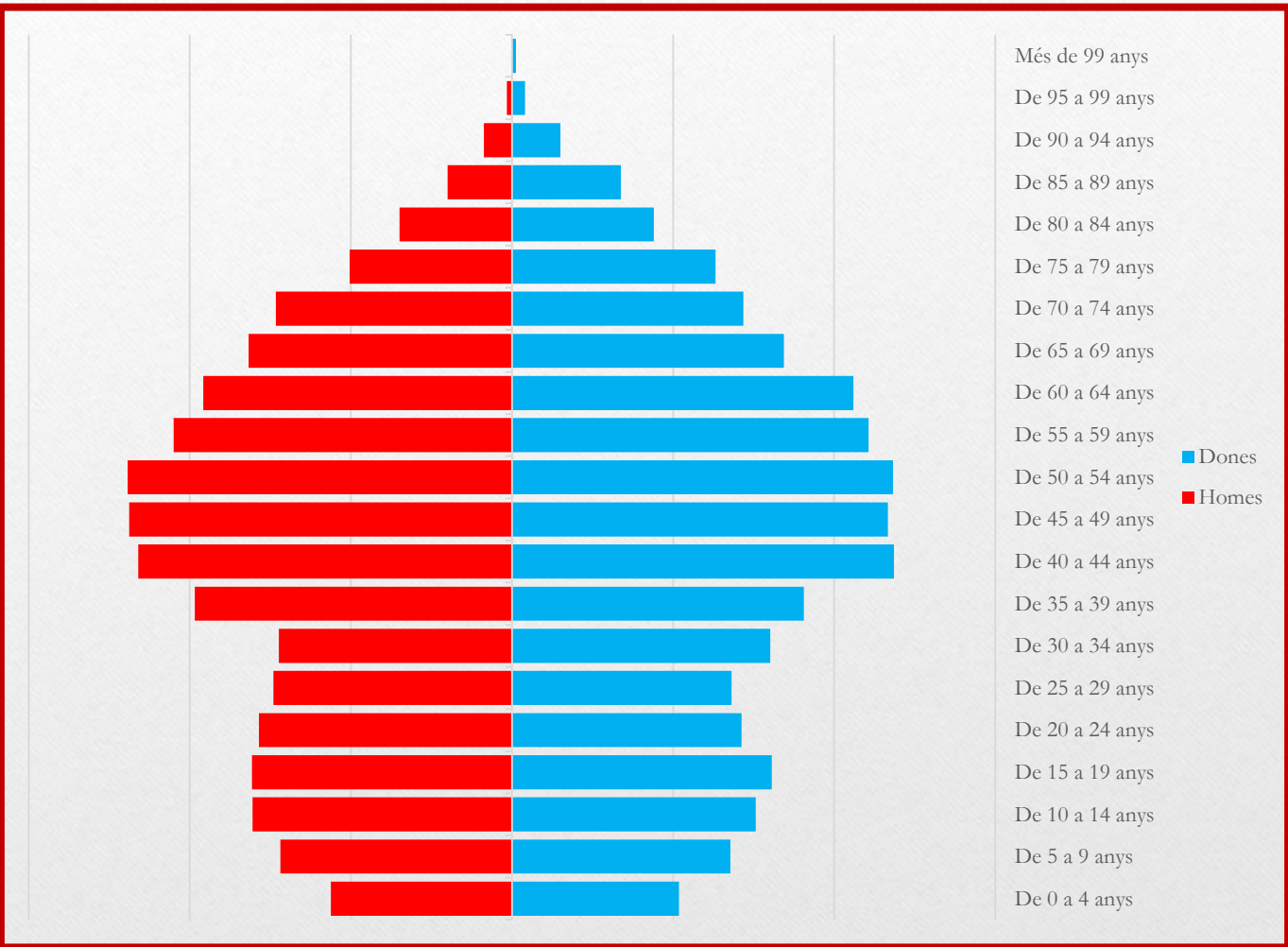

Estructura per edat i sexe de Vinaròs. 1857

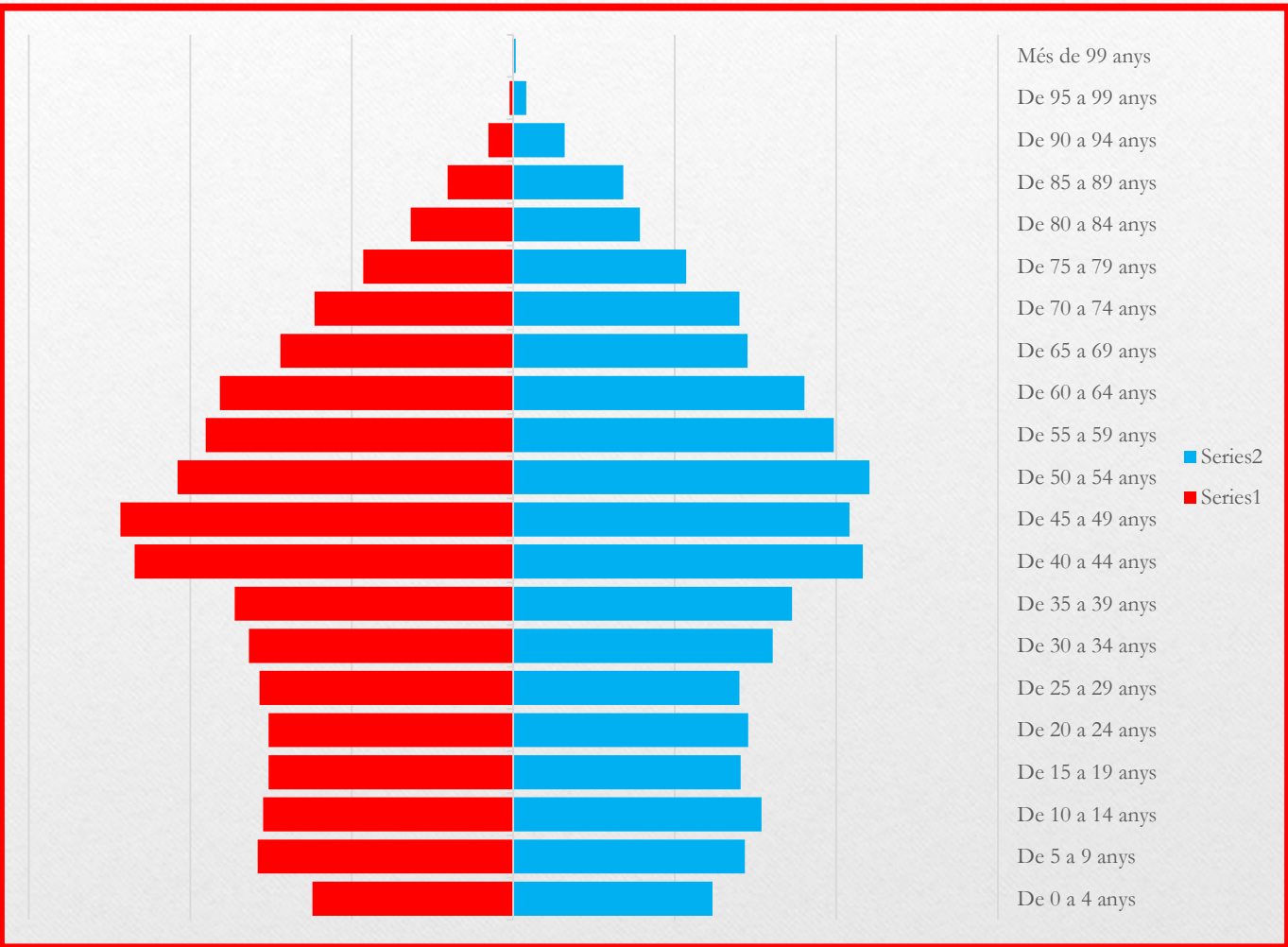

Estructura per edat i sexe de Vinaròs. 2022

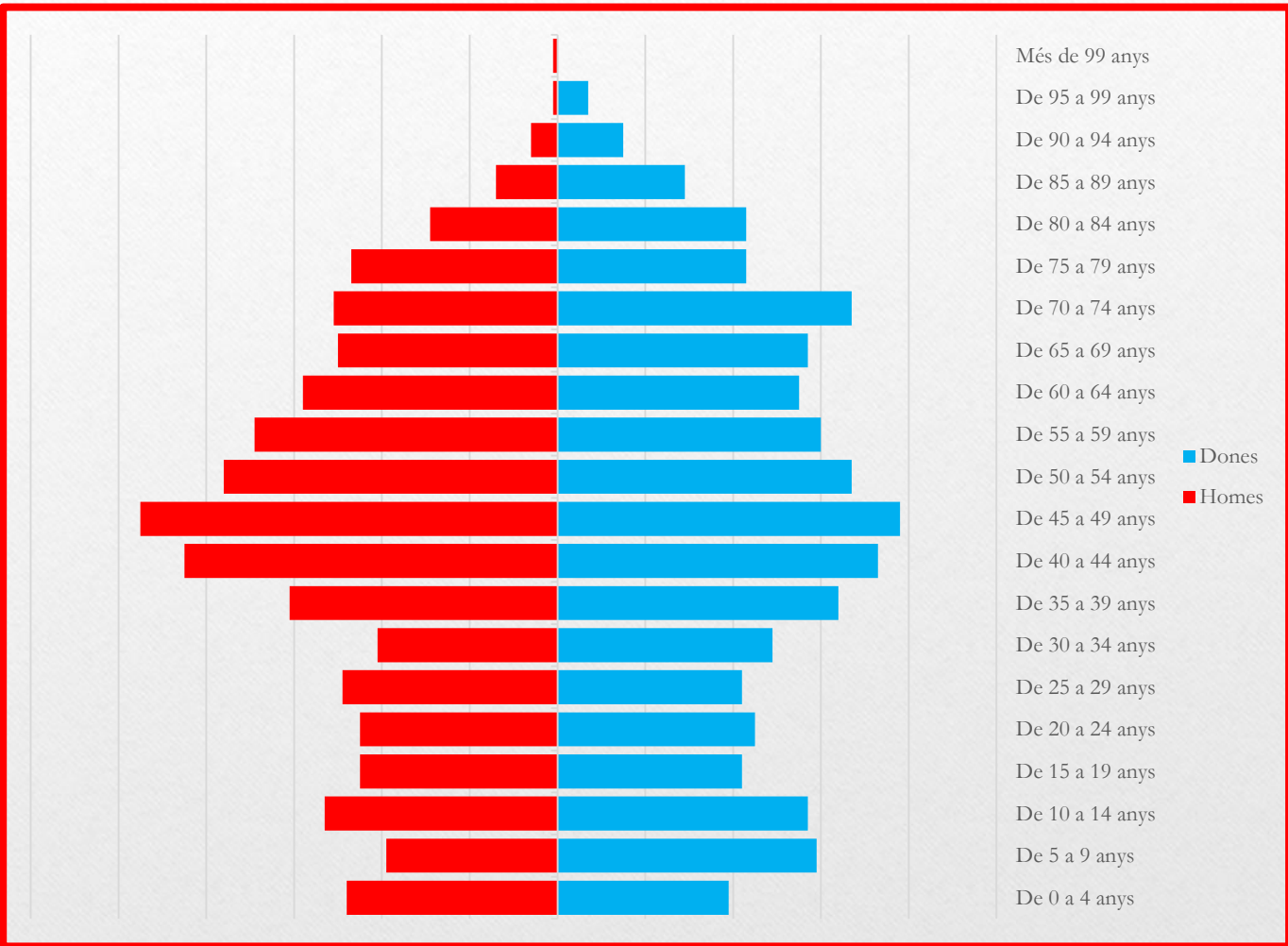

Estructura per edat i sexe de Benicarló. 2022

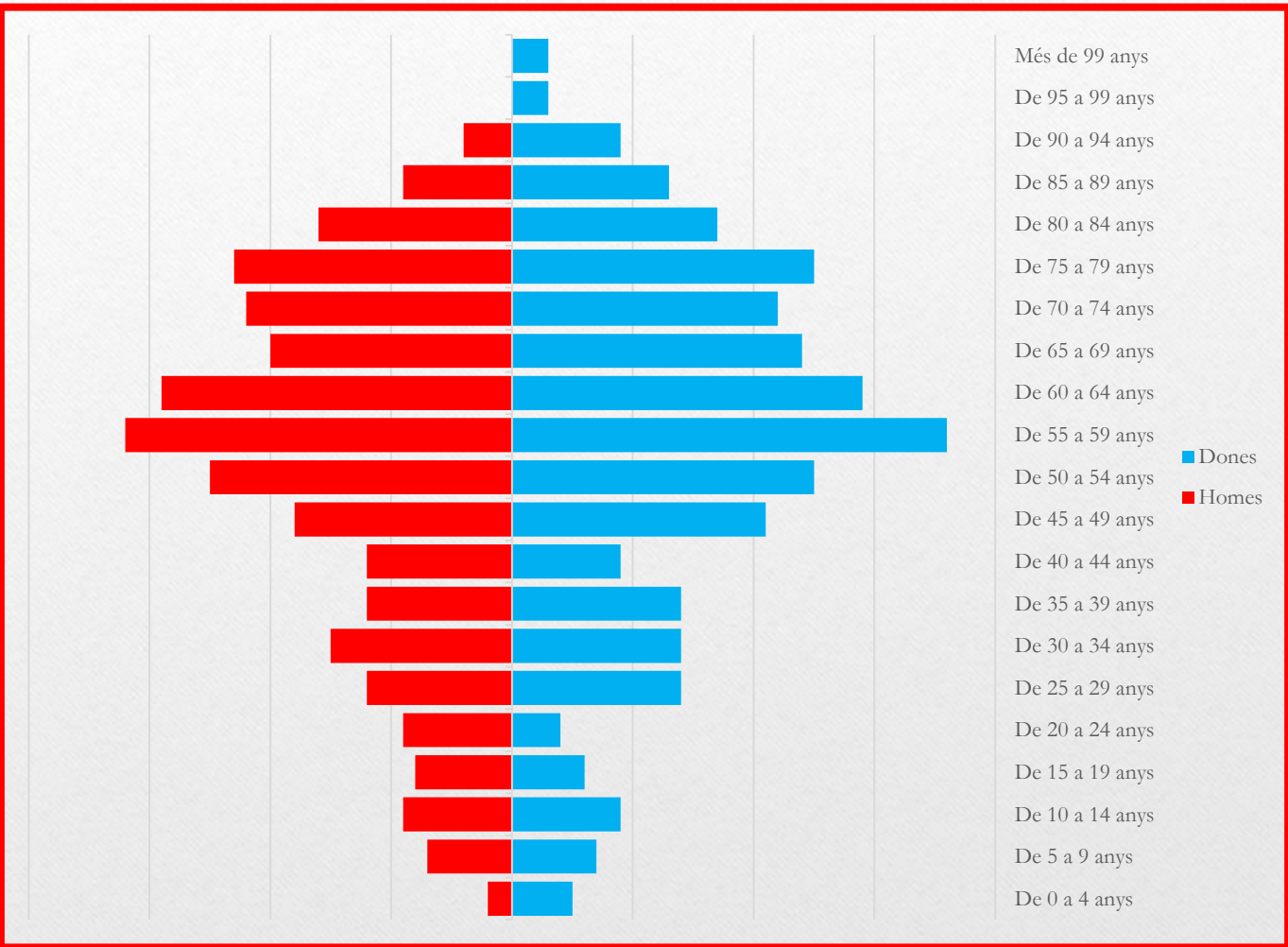

Estructura per edat i sexe de Sant Mateu. 2022

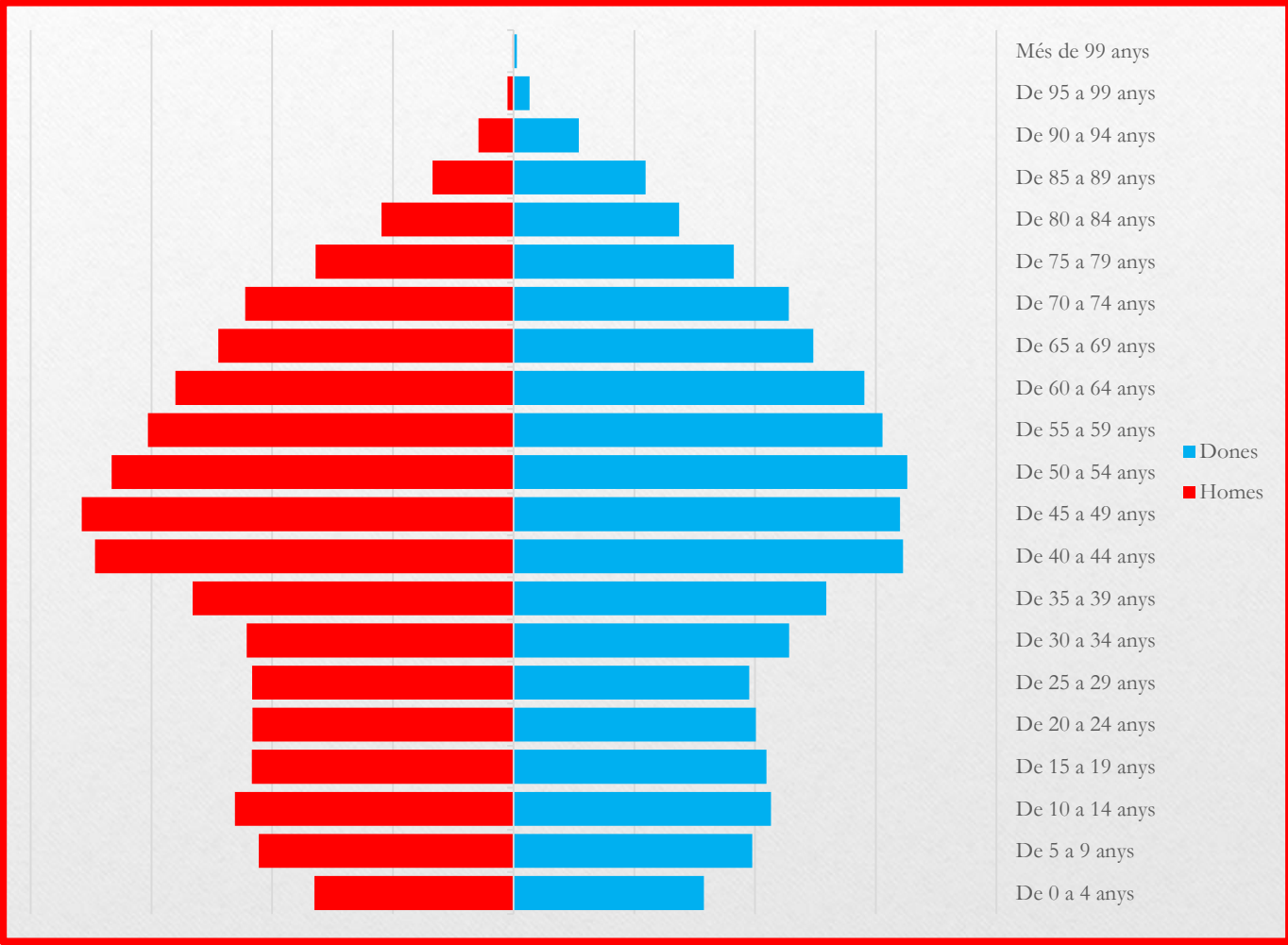

Estructura per edat i sexe de Cervera del Maestre. 2022

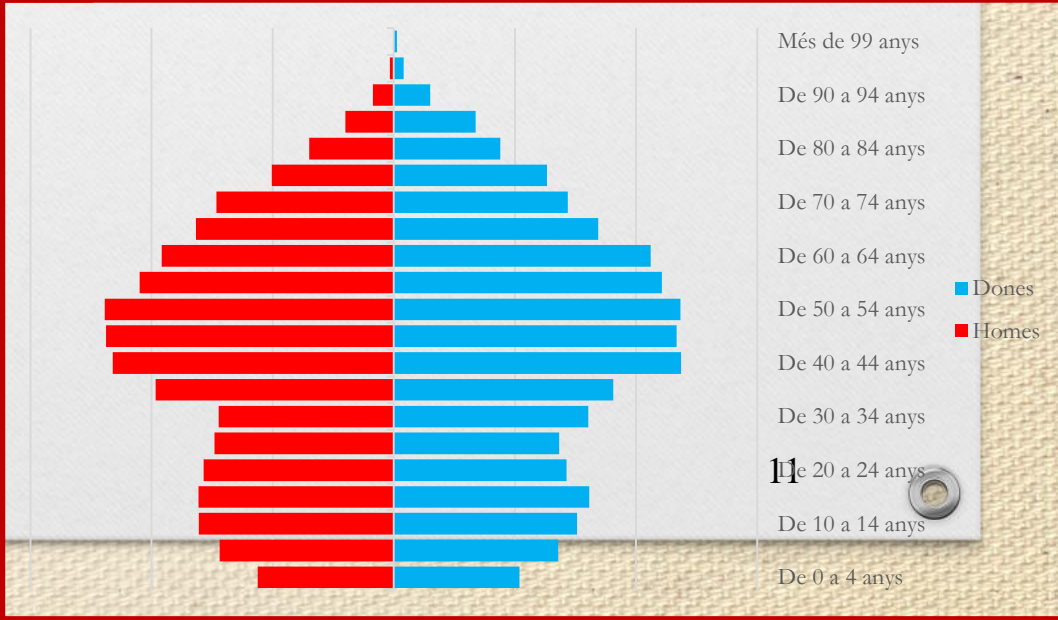
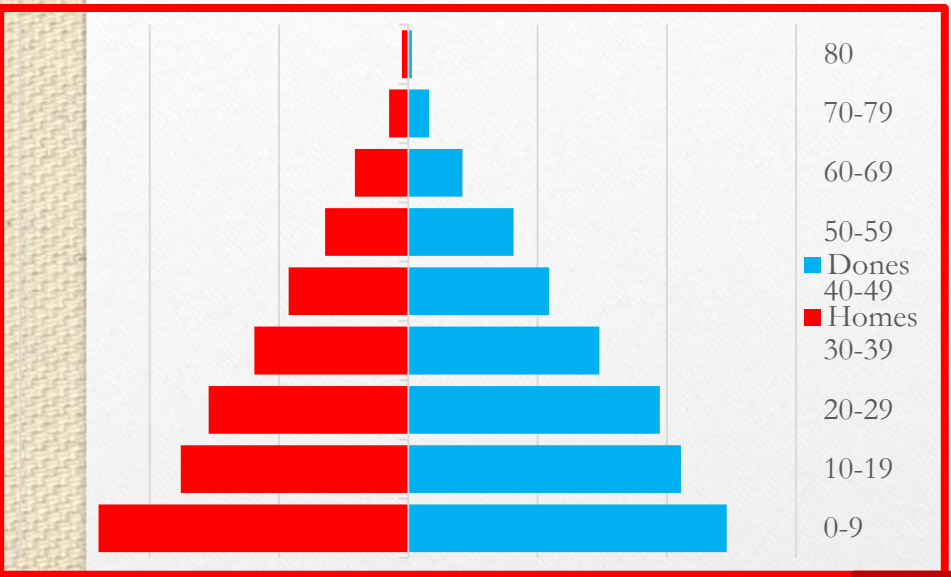

Estructura per edat i sexe del Baix Maestrat. 2022

Estructura per edat i sexe de Vinaròs. 1857 i 2022

4

ESQUEMA

- Part teòrica:

- 1.- L'evolució del nombre d'habitants
- 2.- El comportament demogràfic
- 3.- Les estructures demogràfiques
- 4.- Els fluxos migratoris**
- 5.- Conclusions

- Part pràctica:

Debat sobre el futur dels pobles de l'interior de la província de Castelló

4

PRINCIPALS IDEES

Som un país històricament d'emigrants

Sols a partir del anys 1960 la costa es converteix en terra d'immigració

Als darrers trenta anys han arribat milers de nouvinguts

El Baix Maestrat és un territori d'acollida

Les conjuntures migratòries depenen del mercat laboral

Forts contrastos entre els municipis

Les comunitats més presents són: marroquins, romanesos i d'Amèrica Llatina (Colòmbia, Equador).

Pocs immigrants del mon ric (França, Alemanya)

Els fluxos migratoris històrics

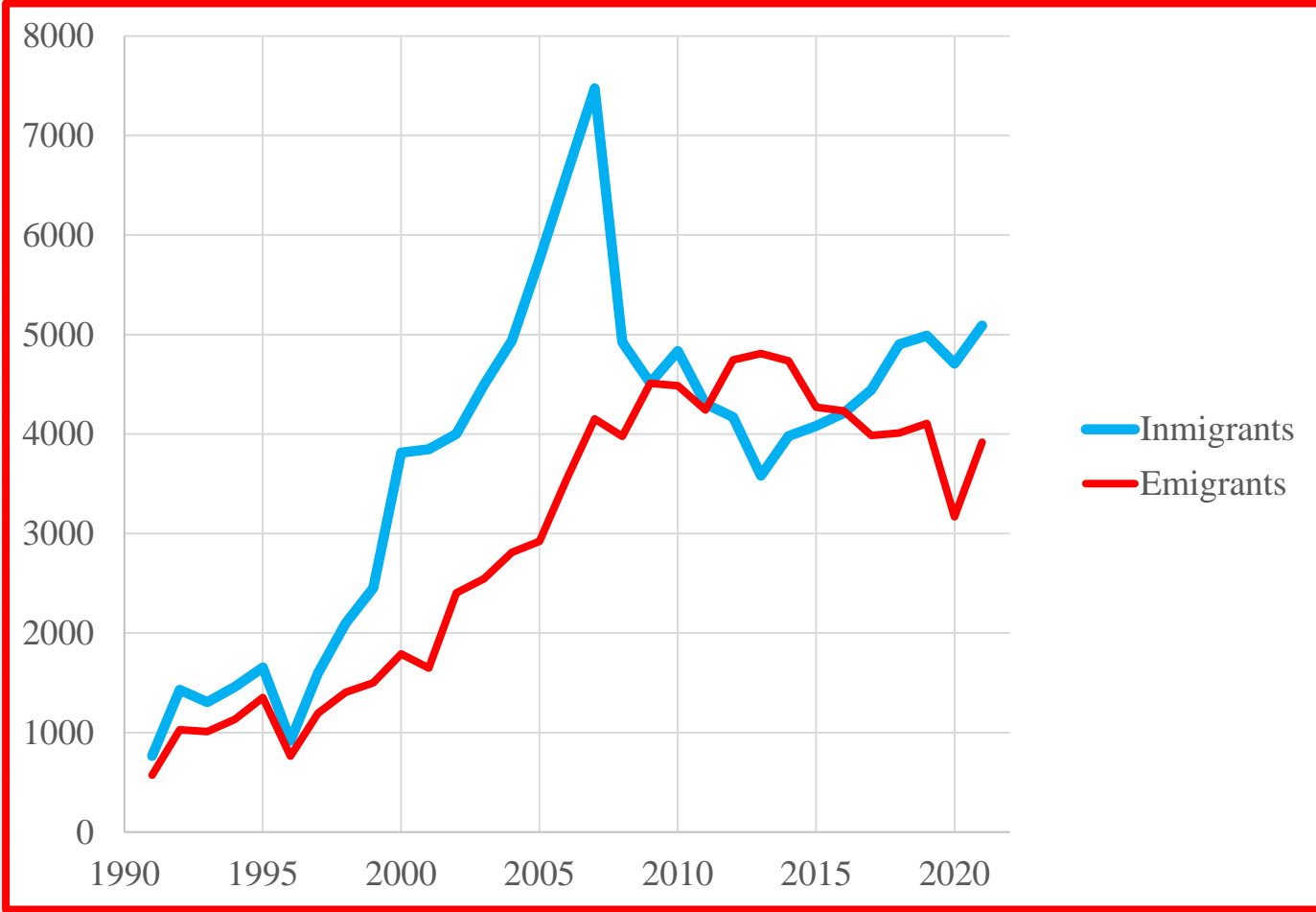
	Alt Maestrat	Ports-Tinença	Baix Maestrat-interior	Baix Maestrat-litoral	TOTAL
1871-1880	-784	-1.699	-1.709	-1.388	-5.580
1881-1890	-802	-1.780	-1.146	-1.411	-5.139
1891-1900	-574	-1.515	-3.269	-2.714	-8.072
1901-1910	-1.887	-2.585	-3.066	-2.300	-9.838
1911-1920	-2.389	-4.157	-3.673	-812	-11.031
1921-1930	-1.683	-2.328	-2.899	-131	-7.041
1931-1940	-732	-1.628	-2.138	2.741	-1.757
1941-1950	-811	-1.273	-1.033	-725	-3.842
1951-1960	-2.111	-2.693	-3.183	1.045	-6.942
1961-1970	-1.537	-3.228	-1.431	2.848	-3.348
1971-1980	-1.611	-2.023	-735	4.919	550
1871-1980	-14.921	-24.909	-24.282	2.072	-62.040

Font: BAILA, M. A., 1990, *Transició demogràfica i canvis recents en la població...*, Castelló, 1990

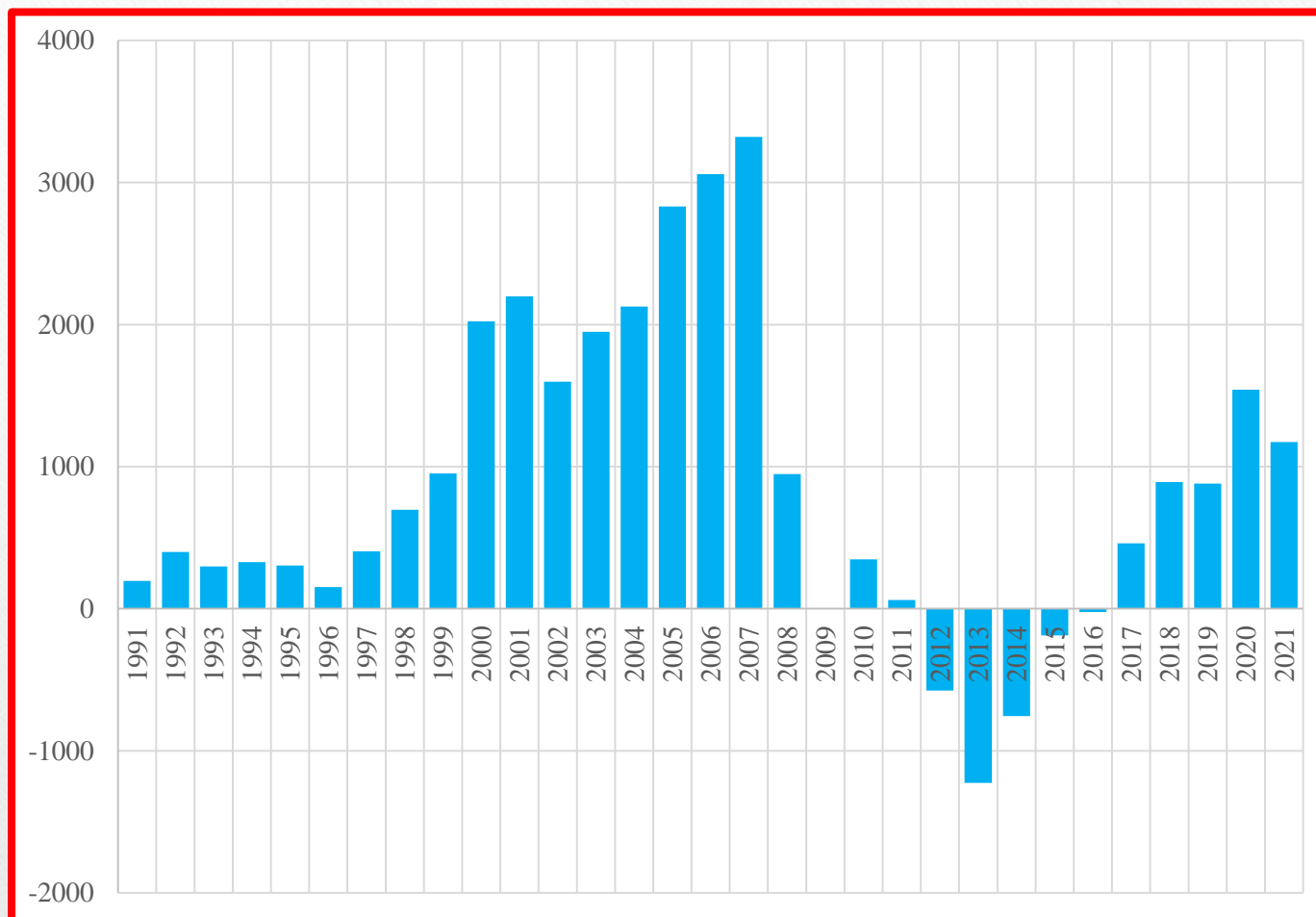

Fluxos migratoris del Baix Maestrat. 1991-2021

Saldo migratori del Baix Maestrat. 1991-2021

4

Fluxos migratoris del Baix Maestrat. 1991-2021

	Inmigrants	Emigrants	Saldo
1991-1996	7.534	5.858	1.676
1997-2008	52.016	29.904	22.112
2009-2016	33.672	36.029	- 2.357
2017-2021	24.133	19.187	4.946
1991-2021	117.355	90.978	26.377

4

Fluxos migratoris. 1991-2021

	Inmigrants	Emigrants	Saldo
Comunitat Valenciana	6.254.506	5.105.002	1.149.504
Província de Castelló	691.803	567.666	124.137
El Baix Maestrat	117.355	90.978	26.377
12138 - Vinaròs	37.365	28.040	9.325
12027 - Benicarló	35.151	26.843	8.308
12089 - Peníscola/Peñíscola	16.839	12.842	3.997
12004 - Alcalà de Xivert	11.754	8.703	3.051
12099 - Sant Jordi/San Jorge	2.339	1.525	814
12034 - Càlig	2.373	2.160	213
12102 - Santa Magdalena de Pulpis	1.088	937	151
12100 - Sant Mateu	2.465	2.347	118
12101 - San Rafael del Río	862	752	110
12098 - Salzadella, la	724	621	103
12044 - Cervera del Maestre	887	792	95
12093 - Pobla de Benifassà, la	660	571	89
12052 - Xert	789	741	48
12070 - Jana, la	760	713	47
12036 - Canet lo Roig	765	741	24
12037 - Castell de Cabres	27	29	- 2
12121 - Traiguera	1.313	1.338	- 25
12096 - Rossell	1.194	1.283	- 89

4

Distribució % segons el lloc de naixement. Cens de 2021

	Mateix municipi	Altre municipi de la prov. de Castelló	Diferent província de la Comunitat Valenciana	Altra Comunitat Autònoma	Estranger
Comunitat Valenciana	41,5	22,0	2,1	15,2	19,1
Província de Castelló	41,8	19,6	4,8	16,6	17,2
El Baix Maestrat	39,1	12,2	2,3	22,8	23,7
12037 - Castell de Cabres	40,0	50,0	10,0	0,0	0,0
12096 - Rossell	44,8	14,0	0,2	32,5	8,5
12036 - Canet lo Roig	50,0	22,5	1,6	15,9	10,0
12098 - Salzadella, la	54,1	23,5	0,6	9,4	12,4
12121 - Traiguera	46,6	14,6	1,1	25,1	12,6
12093 - Pobla de Benifassà, la	24,4	17,3	7,6	37,8	12,9
12052 - Xert	52,7	23,6	2,7	7,7	13,4
12101 - San Rafael del Río	31,6	9,7	1,9	41,9	14,9
12070 - Jana, la	40,7	15,8	1,6	26,5	15,4
12034 - Càlig	39,6	22,1	1,8	19,0	17,5
12100 - Sant Mateu	40,3	21,8	2,5	16,2	19,3
12102 - Santa Magdalena de Pulpis	38,0	24,4	2,3	13,5	21,8
12138 - Vinaròs	40,8	8,5	2,2	26,4	22,0
12044 - Cervera del Maestre	36,9	22,4	1,2	15,3	24,1
12027 - Benicarló	41,4	11,6	2,0	20,5	24,5
12004 - Alcalà de Xivert	32,1	18,3	3,5	17,4	28,7
12089 - Peníscola/Peñíscola	29,7	12,1	2,7	24,2	31,3
12099 - Sant Jordi/San Jorge	18,1	13,2	2,3	32,1	34,3

4

Distribució % de la població segons la nacionalitat. 1999 i 2022

	1999			2022		
	Comunitat Valenciana	Província de Castelló	El Baix Maestrat	Comunitat Valenciana	Província de Castelló	El Baix Maestrat
Total	100	100	100	100	100	100
Espanyola	96,8	98,3	95,6	84,6	84,6	78,0
Estrangera	3,2	1,7	4,4	15,4	15,4	22,0
Europa	2,5	0,8	2,5	8,2	8,7	10,8
Àfrica	0,3	0,5	1,4	2,7	3,5	7,9
Amèrica	0,3	0,3	0,4	3,3	2,5	2,6
Àsia, Oceania i apàtrides	0,1	0,1	0,1	1,1	0,6	0,8

4

Nacionalitats amb més ciutadans segons el padró de 2023

	Benicarló	Peníscola	Sant Mateu	Vinaròs
Espanya	21.044	5.743	1.609	22.792
Marruecos	3.407	502	136	1.211
Rumanía	872	339	145	1.186
Ecuador	549	60	8	289
Colòmbia	534	86	17	671
Ucraïna	254	80	0	351
Frància	230	239	16	295
Argentina	202	144	1	179
Uruguay	165	106	2	61
Pakistán	133	14	1	319
Alemania	128	154	6	212

5

ESQUEMA

- Part teòrica:

- 1.- L'evolució del nombre d'habitants
- 2.- El comportament demogràfic
- 3.- Les estructures demogràfiques
- 4.- Els fluxos migratoris

5.- Conclusions. Els factors que condicionaran el futur

- Part pràctica:

Debat sobre les polítiques d'acollida als nousvinguts

5

Ponència meua a les 11es. Jornades d'Estudi del Maestrat, la Salzadella, 2008, titulada: "Evolució demogràfica del Maestrat Històric des de principis del segle XVIII fins l'actualitat"

Els factors demogràfics que condicionaran el futur del Maestrat

1) El comportament biològic. Forts contrastos entre interior i costa

A L'INTERIOR:

- L'avançat procés d'envelliment en el qual es troba la gent del Maestrat Històric incrementarà en un futur la taxa bruta de mortalitat
- Les estretes generacions de dones en edat fèrtil i la seua baixa fertilitat ni de ben a lluny podran reparar les pèrdues generades per la mortalitat
- El saldo vegetatiu continuar sent molt negatiu i en alguns pobles, si no es rep gent de fora, en poques dècades els seus veïns es reduïrien a la tercera, quarta o quinta part

A LA COSTA:

- A mig termini les amples generacions de dones en edat fèrtil poden garantir un balanç vital lleugerament positiu
- A partir d'ara a mesura que passen els anys les generacions femenines que ingressaran en les edats centrals de tenir fills s'escurçaran significativament
- En absència d'arribades d'al·lòctons significatives es produirà un fort procés d'envelliment i el balanç vital primer minvarà i després es tornarà negatiu

5

Els factors demogràfics que condicionaran el futur del Maestrat

2) El comportament migratori.

- Del fluxos migratoris depèn l'evolució futura del nombre d'habitants
- Els fluxos migratoris són el fet demogràfic més arriscat de preveure
- A curt termini les arribades de l'exterior per motius econòmics perdran força i fins i tot alguns ciutadans retornaran als seus lloc d'origen. Però el re-agrupament familiar mantindrà el saldo positiu
- La redistribució interna de la gent del Maestrat pot tornar-se més complexa i multidireccional
- Factor aliens a la societat del Maestrat Històric poden capgirar el futur d'alguns pobles
- Tot fa pensar que el comportaments locals dels fluxos poden canviar respecte dels darrers anys

ESQUEMA

- Part teòrica:

- 1.- L'evolució del nombre d'habitants
- 2.- El comportament demogràfic
- 3.- Les estructures demogràfiques
- 4.- Els fluxos migratoris
- 5.- Conclusions

- Part pràctica:

Debat sobre les polítiques d'acollida als nousvinguts